

Asia: VN/34876/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esitetyllä poliisilain 5 b luvulla laajennetaan poliisin tiedusteluvaltuuksia tilanteisiin, joihin ei liity konkreettista rikosepäilyä. Lisäksi ehdotuksen myötä valvontaa voidaan kohdistaa yksilöidyn kohdehenkilön sijaan kokonaiseen profiloituun ihmisryhmään tai tarvittaessa myös sivullisiin henkilöihin.

Poliisi on jo voimassa olevan poliisilain 5 luvun perusteella kohdistanut televalvontaa kansalaisyhteiskunnan toimijoihin siten, että salaisia tiedonhankintakeinoja koskevien hakemusten perustelut muistuttavat läheisesti esitetyn poliisilain 5 b luvun 3 § 2 momentin muotoiluita. Esimerkiksi tiesulkumielenosoituksia poliisi on luonnehtinut hakemuksissaan infrastruktuuriin kohdistuviksi rikoksiksi ja mielenosoitustoimintaa laittomiksi kokoontumisiksi, joilla vaarannetaan yleisön henkeä ja terveyttä. Poliisi kertoo hakemuksissaan myös avoimesti profiloineensa kymmeniä mielenosoittajia kohdehenkilöiksi sen perusteella, että he ovat aiemmin osallistuneet kansalaisyhteiskunnan toimintaan. Televalvontaa on kohdistettu muun muassa mielenosoittajan alaikäiseen lapseen.

Tässä valossa vaikuttaa ilmeiseltä riskiltä, että esitettyä poliisilain 5 b lukua tullaan käyttämään kansalaisyhteiskunnan ja poliittisen opposition valvontaan. Tämä muuttaisi Suomen valtiosääntöoikeudellista identiteettiä tavalla, jota esitetyt perustuslain 10 § muutokset eivät kata. Vaikutus ei ulottuisi ainoastaan yksityiselämän suojaan, vaan laajemmin sanan- ja kokoontumisvapauteen.

Jos esitetty poliisilain 5 b luku halutaan säätää voimaan, siihen tulisi sisällyttää nimenomainen raja-
rajaus, jonka mukaan kyseistä lukua ei voida soveltaa kansalaisyhteiskunnan tai poliittisen toiminnan

valvontaan. Toinen vaihtoehto on rajata koko luku koskemaan vain jengi- ja järjestäytynyttä rikollisuutta. Jos tällaista rajausta ei suostuta lainvalmistelussa sisällyttämään lakiin, muodostuu voimakas oletus siitä, että rikostiedusteluvaltuuksia aiotaan lain voimaan tultua kohdistaa nimenomaan kansalaisyhteiskuntaan.

Lausunnon antaja on toiminut televalvottujen aktivistien asiamiehenä.

Talvinko Tuuli
Lakiasiantoinisto Maailma